

รายวิชา ศิลปะ (ดนตรี-นาฏศิลป์)

รหัสวิชา ศ๒๓๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง เล่นดนตรีอย่างสร้างสรรค์

เรื่อง เปรียบเทียบองค์ประกอบในงานดนตรี
และงานศิลปะอื่น

ครูผู้สอน ครูจักรพันธ์ สุวรรณเกิด

เปรียบเทียบองค์ประกอบ
ในงานดนตรี
และงานศิลปะอื่น

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง เล่นดนตรีอย่างสร้างสรรค์

๑. เรื่อง การปฏิบัติเครื่องดนตรีไทยเบื้องต้นและการออกแบบเครื่องดนตรี
๒. เรื่อง การสร้างสรรค์เครื่องดนตรี
๓. เรื่อง การปฏิบัติเครื่องดนตรีที่สร้างสรรค์
๔. เรื่อง ทดสอบการปฏิบัติเครื่องดนตรีที่สร้างสรรค์
๕. เรื่อง เข้าใจองค์ประกอบในงานดนตรี

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง เล่นดนตรีอย่างสร้างสรรค์

๖. เรื่อง เปรียบเทียบองค์ประกอบในงานดนตรี
และงานศิลปะอื่น
๗. เรื่อง ความรู้พื้นฐานในการจัดการแสดงดนตรี
๘. เรื่อง การออกแบบการแสดงดนตรีเชิงบูรณาการ
๙. เรื่อง นำเสนอและอภิปรายผลงานการออกแบบ
การแสดงดนตรี

ทบทวน องค์ประกอบของดนตรี

๑. เสียง

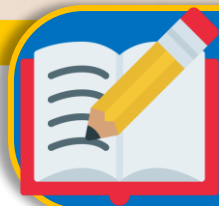
๒. จังหวะ

๓. ทำนอง

๔. การประสานเสียง

๕. สีสันทันของเสียง

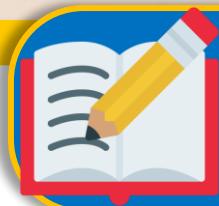
จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้ ความเข้าใจ (K)

นักเรียนสามารถบอกองค์ประกอบพื้นฐานในงาน
ทัศนศิลป์ได้อย่างถูกต้อง

นักเรียนสามารถบอกองค์ประกอบ
พื้นฐานในงานนาฏศิลป์ได้อย่างถูกต้อง

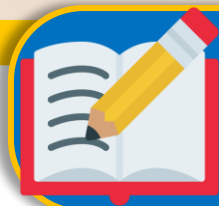

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านทักษะ/กระบวนการ (p)

นักเรียนสามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบ
ของงานดนตรีกับงานทัศนศิลป์หรือนาฏศิลป์
ได้อย่างถูกต้อง

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านคุณลักษณะ เจตคติ ค่านิยม (A)

เห็นคุณค่าและความสำคัญของดนตรี

ศึกษาใบความรู้ที่ ๕

เรื่อง องค์ประกอบของงานทัศนศิลป์และงานนาฏศิลป์

สรุปลงในใบงานที่ ๖

เรื่อง แผนผังความคิดสรุปความรู้เกี่ยวกับ
องค์ประกอบของงานทัศนศิลป์และงานนาฏศิลป์

ใบความรู้ที่ ๕ เรื่อง องค์ประกอบของงานทัศนศิลป์และนาฏศิลป์
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง เล่นดนตรีอย่างสร้างสรรค์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง เปรียบเทียบองค์ประกอบในงานดนตรีและงานศิลปะอื่น
รายวิชา ศิลปะ (ดนตรี-นาฏศิลป์) รหัสวิชา ศ๒๓๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ศิลปะแต่ละแขนงทั้งดนตรี นาฏศิลป์ และทัศนศิลป์ มีองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน การวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบในงานศิลปะแขนงต่าง ๆ นักเรียนต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับองค์ประกอบในงานศิลปะแขนงต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหาสาระขององค์ประกอบเบื้องต้นในงานศิลปะแต่ละแขนงมีรายละเอียดดังนี้

๑. องค์ประกอบเบื้องต้นของนาฏศิลป์

นาฏศิลป์ไทยเป็นศิลปะการแสดงที่มีความงดงาม อ่อนช้อย และเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยที่อยู่คู่ชาติไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การแสดงนาฏศิลป์ไทยแต่ละประเภทที่มีความงดงามนั้นจะต้องมีองค์ประกอบนาฏศิลป์ที่ช่วยให้การแสดงมีความงดงามและสมบูรณ์ ดังนี้

๑.๑ การพ้อนรำหรือลีลาการใช้ท่ารำ คือ การแสดงนาฏศิลป์ไทยเป็นการแสดงที่มีการร่ายรำสวยงาม โดยการประดิษฐ์คิดค้นท่ารำต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบแบบแผน ให้เหมาะสมกับการแสดงเพื่อถ่ายทอดเรื่องราว และสื่อความหมายในการแสดง เช่น ระเบียบท่ารำของละคร เป็นการร่ายรำของเทวดา นางฟ้า ที่มีความหมายสวยงาม ดุมีความสุข

ภาพที่ ๑ ผู้แสดงนาฏศิลป์

ที่มา : <https://pantip.com/topic/38963833>

๑.๒ จังหวะในการแสดง การฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย จำเป็นต้องใช้จังหวะเป็น พื้นฐานในการฝึกหัด เพราะจังหวะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติและมีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน หากผู้เรียนมีทักษะทางการฟังจังหวะแล้วก็สามารถรำ ได้สวยงาม แต่ถ้าผู้เรียนไม่เข้าใจจังหวะ ก็จะทำให้รำไม่ถูกจังหวะหรือเรียกว่า "บอดจังหวะ" ทำให้การรำก็จะไม่สวยงามและถูกต้อง

๑.๓ ดนตรีประกอบการแสดง ในการเคลื่อนไหวท่าทางประกอบการแสดง จำเป็นต้องมีดนตรีประกอบการแสดง เพื่อเพิ่มรรถรสให้การแสดง และเพื่อให้ผู้รำทำตามจังหวะได้อย่างถูกต้อง

๑.๔ คำร้อง บทพากย์ บทเจรจา เป็นเนื้อเรื่องหรือเรื่องราวที่การแสดงในฉากนั้น ๆ ต้องการถ่ายทอด

"เสด็จทรงพระเมตตาพรา จารุญจาใส่หม อาไฟไฟโรจน์ ฉัตรช่อทอง คุมกับกับเวียนวง เลือนทั้งไพรพรา อีกสารถ์โลเฬ กงครนณณณณณณณ"	พราแสงแสงฉาย ลิพรายฉาย ก็กงกงกง เจียนเยียนเยียน
---	--

ภาพที่ ๒ ตัวอย่างบทพากย์รถ

ที่มา: <https://khonsite.wordpress.com/2016/04/17/>

๑.๕ การแต่งกาย แต่งหน้า การแต่งกายในการแสดงนาฏศิลป์สามารถบ่งบอกถึงยศ ฐานะ และบรรดาศักดิ์ของผู้แสดงละครนั้นๆ โดยเฉพาะ การแสดงโขน การแต่งกายจะเปรียบเสมือนแทนสีกายของตัวละคร เช่น เมื่อแสดงเป็นหนุมานจะต้องแต่งกายด้วยชุดสีขาว มีลายปักเป็นลาย ทักนิลนาวิตร สวมหัวขลุ่ยสีขาวปากอ้า เป็นต้น การแต่งหน้าเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้ผู้แสดงสวยงาม และอำพรางข้อบกพร่องของใบหน้าของผู้แสดงได้ นอกจากนี้ก็ยังสามารถใช้วิธีการแต่งหน้าเพื่อบอกรับ บอกลักษณะเฉพาะของตัวละครได้ เช่น แต่งหน้าคนหนุ่มให้เป็นคนแก่แต่งหน้าให้ผู้แสดง เป็นตัวตลก เป็นต้น

ภาพที่ ๓ การแต่งกาย แต่งหน้าในการแสดงรำเกิดเทิดทูน

ที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=7RagnG9K6bw>

๑.๖ อุปกรณ์การแสดง การแสดงนาฏศิลป์บางชุดการแสดงอาจมีอุปกรณ์ประกอบการแสดง เพื่อให้การแสดงมีความสมบูรณ์สวยงามมากขึ้น ซึ่งการสร้างสรรค์อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงจะมีการออกแบบตกแต่งให้เหมาะสมกับชุดการแสดง เช่น การแสดงระบำตาริโกปัส มีการใช้พัดประกอบการแสดง ซึ่งมีการออกแบบพัดให้สวยงามเหมาะสมกับการแสดง

ภาพที่ ๔ อุปกรณ์การแสดงเต้นกำรำเคียว

ที่มา : <https://sites.google.com/site/thaiskitsfoursectors2018/kar-ete-nka-ra-kheiyw>

๒. องค์ประกอบของทัศนศิลป์

องค์ประกอบในงานทัศนศิลป์ หรือทัศนธาตุ (Visual Elements) ในทางทัศนศิลป์ คือ ส่วนประกอบของศิลปะที่ตามองเห็นได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่คุณเรียนศิลปะทุกคนต้องเรียนรู้เป็นพื้นฐาน เพื่อที่จะนำไปใช้ได้ให้เกิดประสิทธิภาพในสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ซึ่งประกอบไปด้วย จุด เส้น รูปร่าง รูปทรง น้ำหนักอ่อน-แก่ สี บริเวณว่าง และพื้นผิว ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๒.๑ จุด (Dot) หมายถึง ทัศนธาตุที่มีขนาดเล็กที่สุด เป็นรอยหรือแต้มที่มีลักษณะกลม ไม่มีความกว้างความยาวความหนาหรือความสูง และถือเป็นหนึ่งในทัศนธาตุพื้นฐาน ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของทัศนศิลป์

ภาพที่ ๕ ตัวอย่างองค์ประกอบเรื่องจุด

๒.๒ เส้น (Line) เส้นเป็นพื้นฐานสำคัญของศิลปะทุกแขนง เป็นการนำจุดหลาย ๆ จุดมาเรียงต่อกันไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งเป็นทางยาว โดยลักษณะของเส้นสามารถส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้ชมได้ ดังนี้

- เส้นนอน ให้ความรู้สึกกว้างขวาง เฝียบสงบ นิ่ง ราบเรียบ ผ่อนคลายสบายตา
- เส้นตั้ง ให้ความรู้สึกสูงส่ง่า มั่นคง แข็งแรง รุ่งเรือง
- เส้นเฉียง ให้ความรู้สึกไม่มั่นคง เคลื่อนไหว รวดเร็ว แปรปรวน
- เส้นโค้ง ให้ความรู้สึกอ่อนไหว สุภาพอ่อนโยน สบาย นุ่มนวล เขียววน
- เส้นโค้งกันหอย ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว การเคลื่อนไหว ขยายตัว มินง
- เส้นซิกแซกหรือเส้นฟันปลา ให้ความรู้สึกรุนแรง สับสนวุ่นวาย ตื่นเต้น และ การขัดแย้ง

เส้นประ ให้ความรู้สึกไม่ต่อเนื่อง ไม่มั่นคง ไม่แน่นอน

ภาพที่ ๖ ตัวอย่างองค์ประกอบเรื่องเส้น

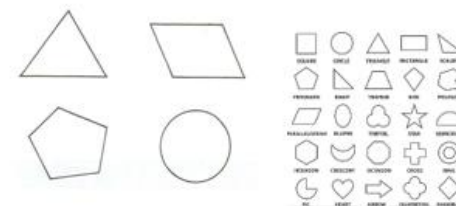
๒.๓ รูปร่าง (Shape) หมายถึง เส้นรอบนอกทางกายภาพของวัตถุ มีลักษณะเป็น ๒ มิติ มีทั้งความกว้างและความยาว โดยรูปร่างแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑.) รูปร่างธรรมชาติ (Natural Shape) หมายถึง รูปร่างที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น คน สัตว์ และพืช เป็นต้น

ภาพที่ ๗ ตัวอย่างรูปร่างธรรมชาติ

๒.) รูปร่างเรขาคณิต (Geometrical Shape) หมายถึง รูปร่างที่มีโครงสร้างแน่นอน เช่น รูปสามเหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยม และรูปวงกลม เป็นต้น

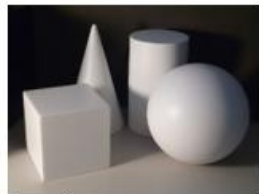
ภาพที่ ๘ รูปร่างเรขาคณิต

๓.) รูปร่างอิสระ (Free Shape) หมายถึง รูปร่างที่เป็นเสรี ไม่มีโครงสร้างที่แน่นอนของตัวเอง เป็นไปตามอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม เช่น รูปร่างของหยดน้ำ เมฆ และควัน เป็นต้น

ภาพที่ ๙ รูปร่างอิสระ

๒.๔ รูปทรง (Form) หมายถึง โครงสร้างที่มองเห็นได้เป็น 3 มิติ มีทั้งส่วนกว้าง ส่วนยาว ส่วนหนา หรือส่วนลึก ให้ความรู้สึกว่ามีมวล ปริมาตร และน้ำหนัก

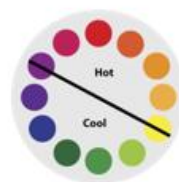
ภาพที่ ๑๐ ตัวอย่างองค์ประกอบรูปทรง

๒.๕ น้ำหนัก (Value) หมายถึง ความเข้ม ความอ่อนของแสงเงาตามที่เราสามารถรับรู้ได้ ทำให้ภาพเกิดมิติ น้ำหนักทำให้รูปทรงมี ปริมาตร และให้ระยะแก่ภาพ มีแสงและเงา(Light & Shade)

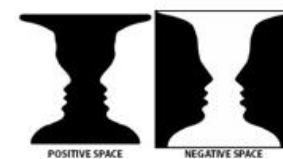
ภาพที่ ๑๑ ตัวอย่างองค์ประกอบน้ำหนัก

๒.๖ สี (Color) หมายถึง ลักษณะของแสงที่ปรากฏขึ้นแก่สายตาและมองเห็นได้ สีทำให้เกิดความรู้สึกแตกต่างมากมาย มีทั้งเข้ม อ่อน หนักและเบา ทำให้รู้สึกสดใสร่าเริง ตื่นเต้น ส่งผลต่ออารมณ์และความรู้สึกที่แตกต่างกันไปเมื่อกระทบกับสายตา

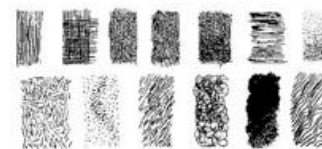
ภาพที่ ๑๒ ตัวอย่างองค์ประกอบสี

๒.๗ บริเวณว่าง (Space) หมายถึง พื้นที่ว่างที่อยู่บริเวณโดยรอบวัตถุในภาพ ทำให้ภาพเกิดจุดเด่น และดูไม่อึดอัดจนเกินไป

ภาพที่ ๑๓ ตัวอย่างองค์ประกอบบริเวณว่าง

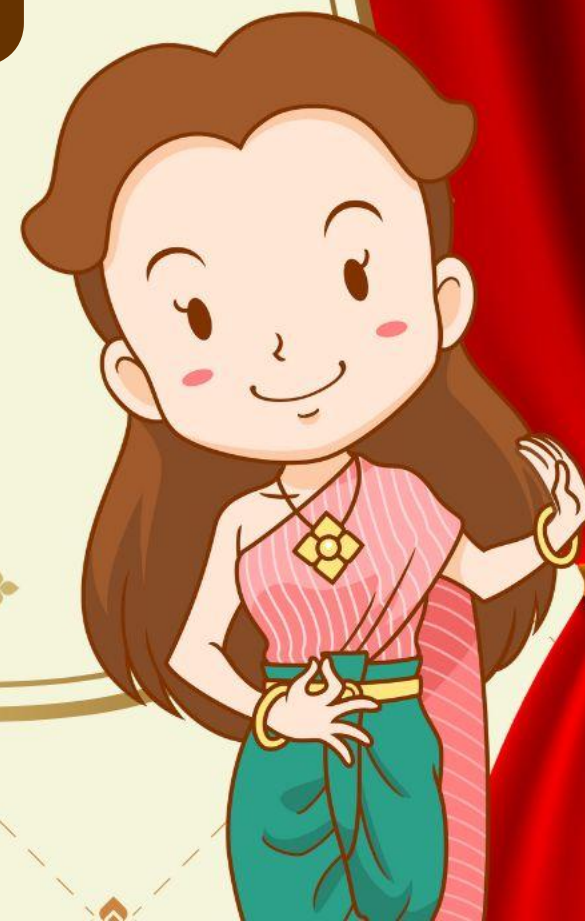
๒.๘ พื้นผิว (Texture) หมายถึง พื้นผิวของวัตถุต่างๆ ที่ให้ความรู้สึกแตกต่างกัน เช่น ขรุขระ สลื่น หยาบ เป็นต้น

ภาพที่ ๑๔ ตัวอย่างองค์ประกอบพื้นผิว

แม้ว่าองค์ประกอบศิลปะแต่ละแขนงจะมีความแตกต่างกันดังที่กล่าวข้างต้น แต่ก็สามารถนำองค์ประกอบเหล่านั้นมาบูรณาการสร้างงานศิลปะที่น่าสนใจได้ บนพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจและจินตนาการ

เรื่อง องค์ประกอบ นาฏศิลป์ไทย

๑. ลีลาท่ารำ

ใช้เป็นสื่อระหว่างผู้แสดงกับผู้ชม
ในการสื่อความหมายแทนการพูด

เรา

รัก

เจ้า

๒. จังหวะที่ใช้ในการแสดง

จังหวะถือว่าเป็นพื้นฐานในการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ ผู้แสดงนาฏศิลป์ไทยจะต้องทำความเข้าใจกับจังหวะ ดนตรี เพื่อให้สามารถรำรำ แสดงท่าทางได้ถูกต้องตามจังหวะ หากแสดงไม่ถูกต้องตามจังหวะ จะทำให้การแสดงไม่สวยงามไม่พร้อมเพรียงกัน

๔. คำร้องหรือเนื้อร้อง

การแสดงนาฏศิลป์ไทยมีทั้งชุด
การแสดงที่มีบทร้องและไม่มีบทร้อง
ประกอบการแสดง ซึ่งในการแสดง
ที่มีบทร้องจะทำให้คนเข้าใจในการแสดง
มากขึ้นและสามารถถ่ายทอดอารมณ์
ได้ถูกต้องและมีความสวยงาม

ที่มาภาพ https://www.youtube.com/watch?v=-๕๐Ea_g๓Oeo

๕. การแต่งกาย การแต่งหน้า

การแต่งกาย

เป็นตัวกำหนดรูปแบบลักษณะการแสดง ประกอบด้วย
เสื้อผ้าและเครื่องประดับที่มีความวิจิตรบรรจงและสวยงาม

ที่มาภาพ <https://mananewsonline.com/religion-art-and-culture/๒๐๒๓/๑๒/๐๓/๒๕๕๖๑/>

๕. การแต่งกาย การแต่งหน้า

การแต่งหน้า

- ช่วยปกปิดจุดบกพร่องบนใบหน้า
- ช่วยให้ผู้แสดงดูสวยงาม
- ช่วยอำพรางใบหน้าเพิ่มความสมจริง

๖. อุปกรณ์การแสดง

- ช่วยให้การแสดงนั้นดูสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
- ผู้ชมไม่ต้องใช้จินตนาการมากในการชมการแสดง
- อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงจะต้องสวยงามประณีต และถูกต้องตามแบบแผน

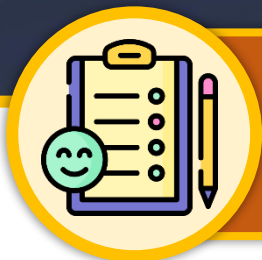
ระบำฉิ่ง ใช้ฉิ่งเป็นอุปกรณ์

เซิ้งกะโป๋ ใช้กะลาประกอบการแสดง

องค์ประกอบ ของทัศนศิลป์

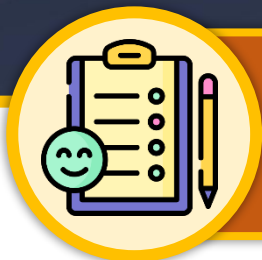

องค์ประกอบทัศนศิลป์

๑. จุด (Point)

“เป็นต้นกำเนิดของทัศนธาตุอื่น ๆ”

องค์ประกอบทัศนศิลป์

๑. จุด (Point)

“เป็นต้นกำเนิดของทัศนธาตุอื่น ๆ”

เป็นทัศนธาตุพื้นฐานเบื้องต้น
ที่เล็กที่สุดในงานทัศนศิลป์ ไม่มีความกว้าง
ไม่มีความยาว ไม่มีความหนา หรือความลึก

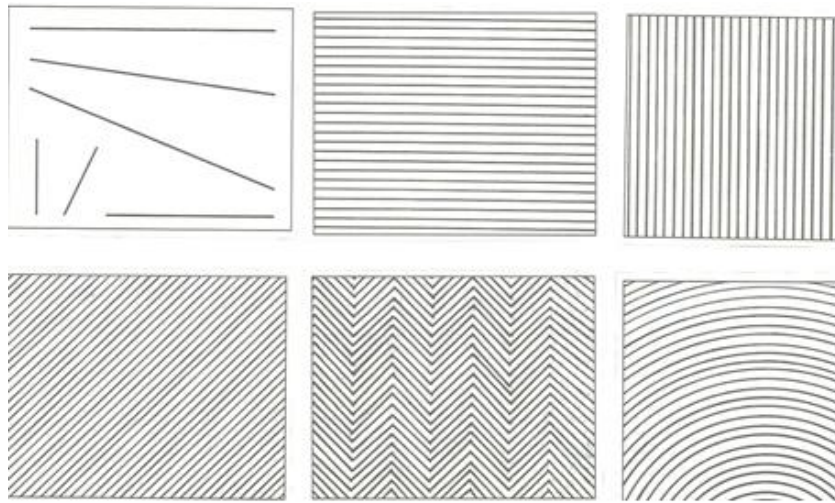

องค์ประกอบทัศนศิลป์

๒. เส้น (Line)

“สร้างอารมณ์และความรู้สึก”

เส้น คือ การนำจุดมาวางเรียง
ต่อเนื่องกัน หรือการลากเส้นระหว่างจุด
หรือการขีดเขียนเป็นริ้วรอยต่าง ๆ
เส้นเป็นพื้นฐานสำคัญของการวาดภาพ
เพราะสามารถใช้ในการร่างภาพ
เขียนรูปร่าง รูปทรง ใช้ในการแรเงา
และนำมาจัดองค์ประกอบเส้น
จึงแบ่งออกเป็น ๖ ประเภท เบื้องต้น

องค์ประกอบทัศนศิลป์

เส้นตั้ง

“ให้ความรู้สึกมั่นคง
แข็งแรง”

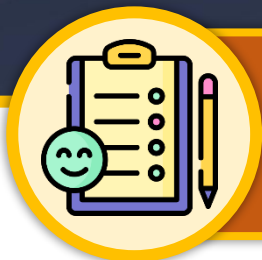

องค์ประกอบทัศนศิลป์

เส้นนอน

ให้ความรู้สึก สงบราบเรียบ

องค์ประกอบทัศนศิลป์

เส้นเอียง หรือ เส้นทแยง

////

ให้ความรู้สึก
ไม่มั่นคง รวดเร็ว
แสดงถึงการเคลื่อนไหว

////

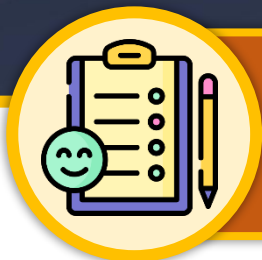

องค์ประกอบทัศนศิลป์

เส้นซิกแซก หรือ เส้นหยัก

ให้ความรู้ลึก
น่ากลัว อันตราย

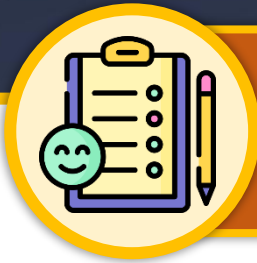

องค์ประกอบทัศนศิลป์

เส้นโค้ง

“ให้ความรู้สึก อ่อนช้อย
อ่อนน้อม”

องค์ประกอบทัศนศิลป์

เส้นอิสระ

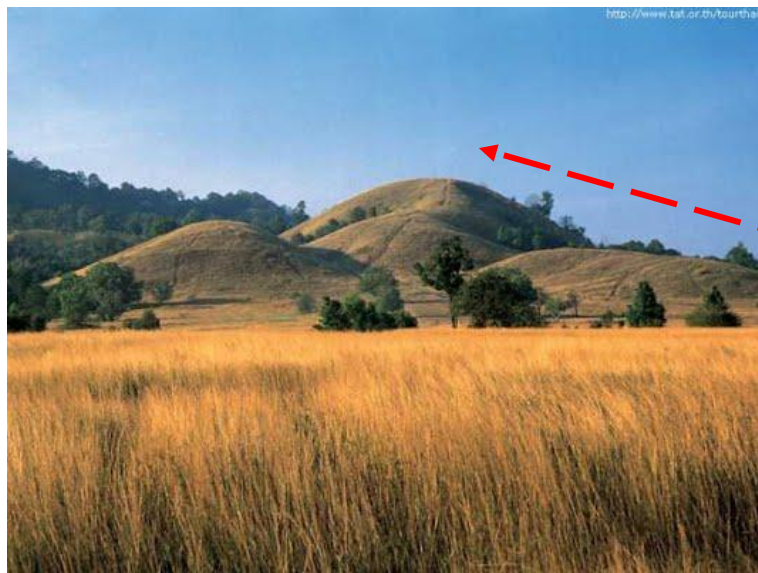
ความรู้สึกเคลื่อนไหว
อิสระ

องค์ประกอบทัศนศิลป์

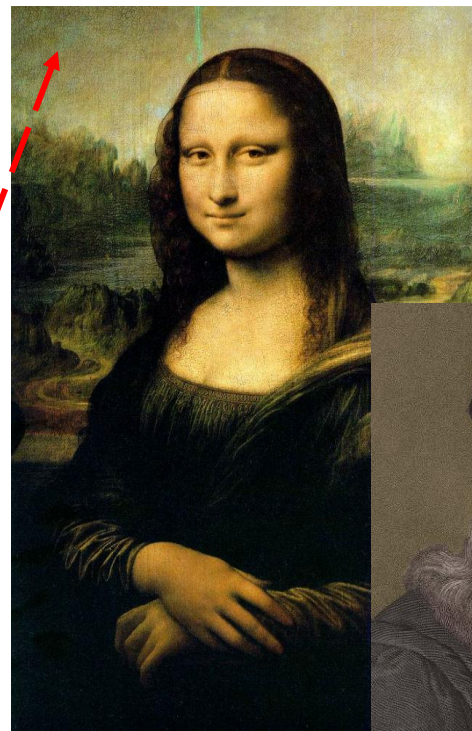
๓. ที่ว่าง (Space)

พื้นที่ว่างรอบ ๆ
รูปร่างรูปทรง หรือพื้นที่ว่างภายในรูปทรง พื้นที่ว่าง
จะช่วยให้ภาพปลอดโปร่ง ผ่อนคลาย ไม่อึดอัด

พื้นที่ว่างในสิ่งแวดล้อม

พื้นที่ว่าง

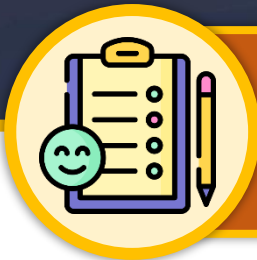

โมนาลิซา (Mona lisa)

ศิลปิน เลโอนาร์โด ดา วินชี (Leonardo da Vinci)

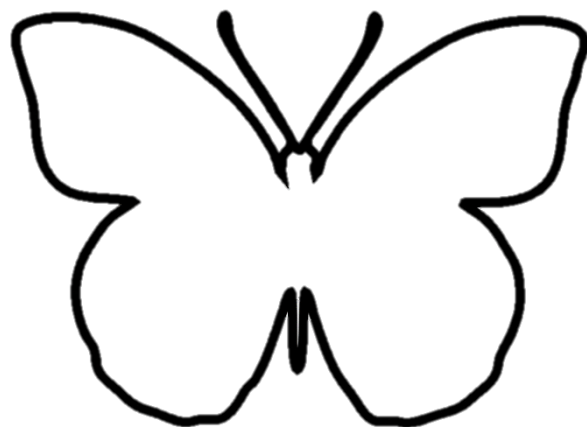
ทำให้ภาพ
ผ่อนคลายไม่อึดอัด

องค์ประกอบทัศนศิลป์

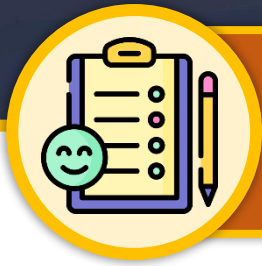
๔. รูปร่างรูปทรง (Shape & Form) “จากเส้นเป็นภาพ”

รูปร่าง (shape) หมายถึง เส้นรอบนอกของวัตถุ
มีลักษณะเป็น ๒ มิติ คือ มีความกว้างและความยาว

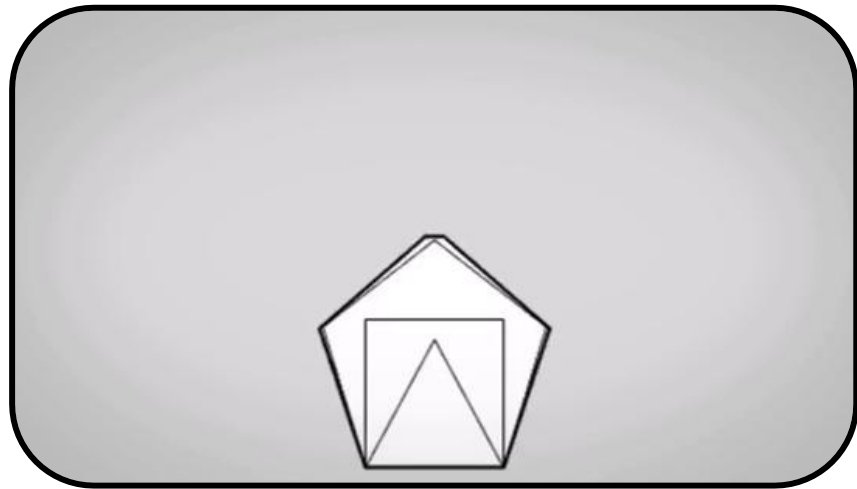
แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท

๑. รูปร่างธรรมชาติ คือ รูปร่าง
ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น
คน ลัตว์ พืช เป็นต้น

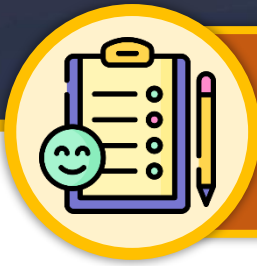

องค์ประกอบทัศนศิลป์

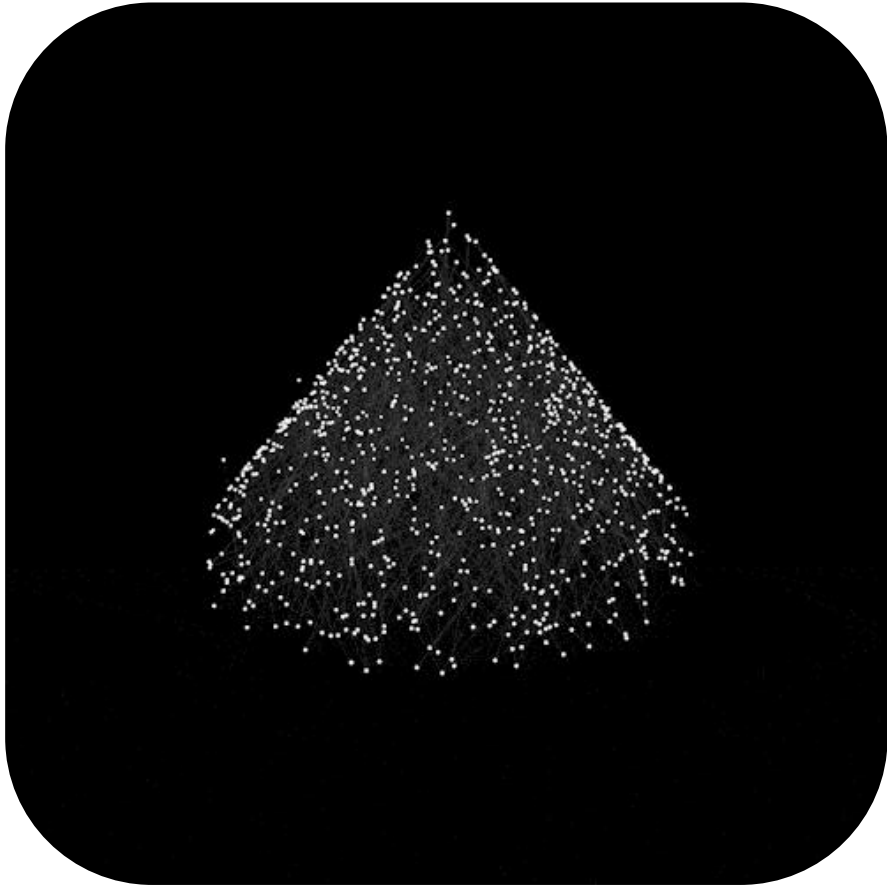
๒. รูปร่างเรขาคณิต คือ รูปร่าง
ที่มนุษย์สร้างขึ้นมีโครงสร้าง
แน่นอน เช่น รูปสามเหลี่ยม
รูปสี่เหลี่ยม รูปวงกลม เป็นต้น

๓. รูปร่างอิสระ คือ รูปร่างที่เกิดขึ้น
ตามความต้องการของผู้สร้างสรรค์ เสรี
ไม่มีโครงสร้างที่แน่นอนของตัวเอง
เช่น รูปร่างหยดน้ำ ก้อนเมฆ

องค์ประกอบทัศนศิลป์

รูปทรง (form) หมายถึง
โครงสร้างของวัตถุที่ปรากฏให้เห็น
ในลักษณะ ๓ มิติ คือ มีความกว้าง
ความยาว และความหนาหรือความลึก

แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท

๑. รูปทรงในธรรมชาติ
๒. รูปทรงเรขาคณิต
๓. รูปทรงอิสระ

องค์ประกอบทัศนศิลป์

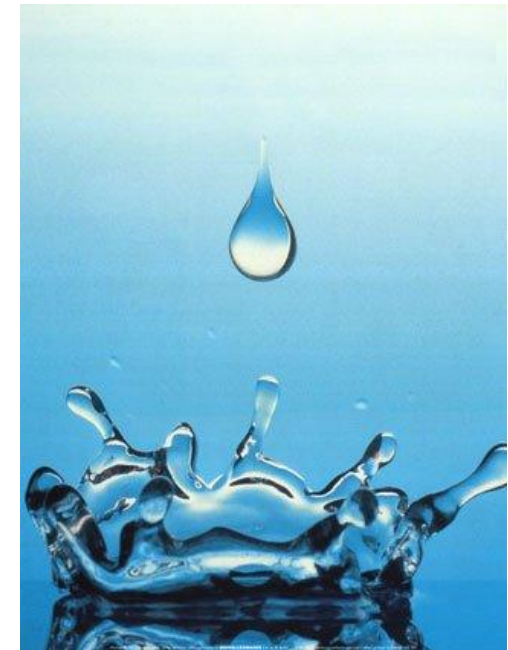
๑. รูปทรงในธรรมชาติ

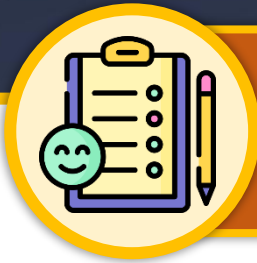

๒. รูปทรงเรขาคณิต

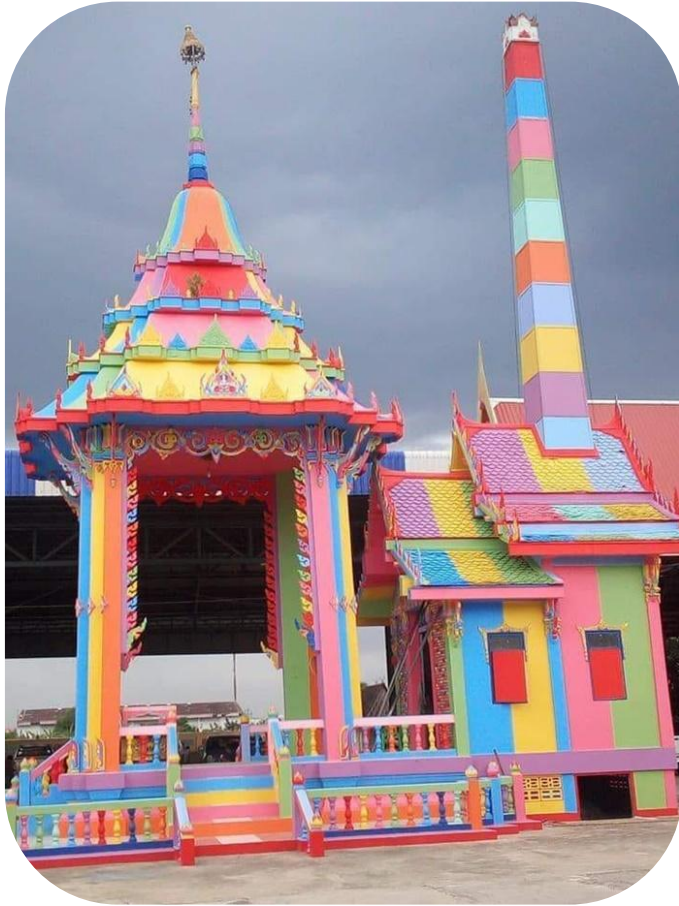

๓. รูปทรงอิสระ

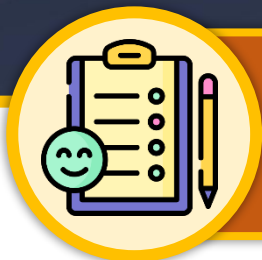

องค์ประกอบทัศนศิลป์

๕. สี (Color)

“สร้างจุดเด่น
ดึงดูดความสนใจ”

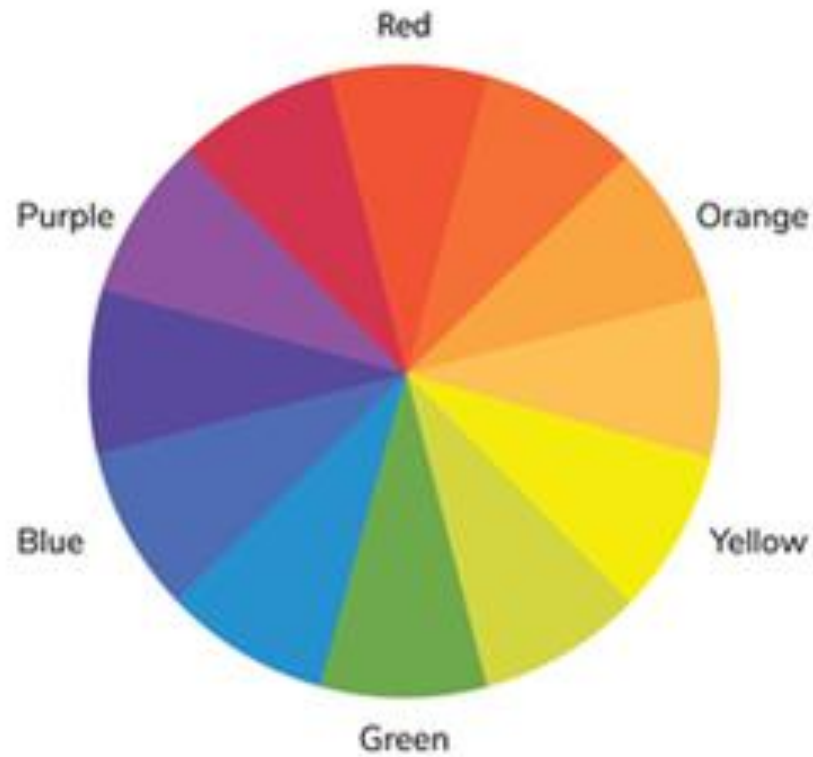
องค์ประกอบทัศนศิลป์

๕. สี (Color) “สร้างจุดเด่น ดึงดูดความสนใจ”

สี (Color) คือ ลักษณะความเข้มของแสง
ที่ส่งมากระทบดวงตาของเราให้เห็นเป็นสีต่าง ๆ
ซึ่งจำเป็นต้องมีแสงสว่างส่งมากระทบวัตถุนั้น ๆ
จึงจะมองเห็นสีได้

องค์ประกอบทัศนศิลป์

วงล้อสี Colors Wheel คือ
การจัดสีให้เป็นหมวดหมู่อย่างง่าย
โดยการผสมสีจนได้สีครบ ๑๒ สี
และสามารถนำมาจัดเป็นวงล้อ
ของสีได้ เพื่อสะดวกในการจำ
และแบ่งกลุ่มของสี ดังนี้

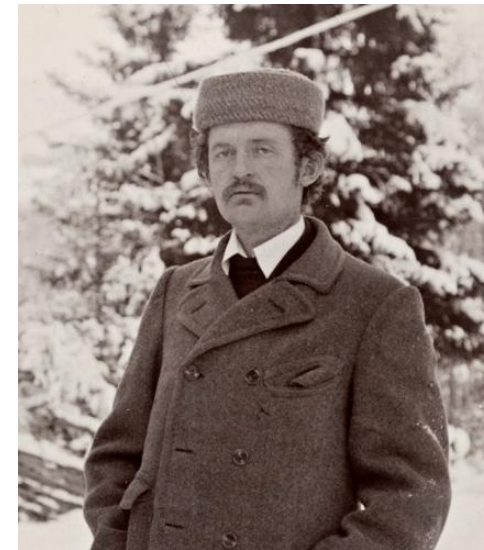
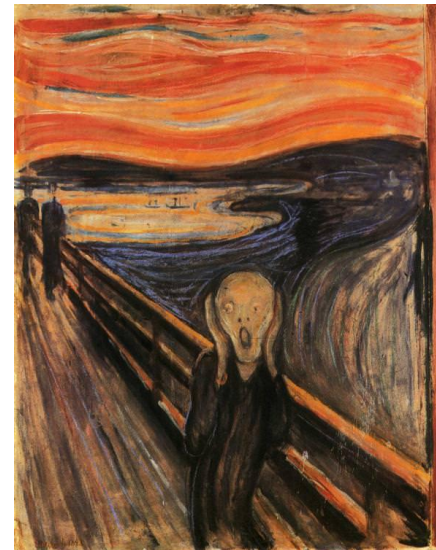
องค์ประกอบทัศนศิลป์

สีวรรณะร้อน (Warm Tone)

ได้แก่ สีที่ให้ความรู้สึกร้อนหรืออุ่น เช่น
สีเหลือง สีส้มเหลือง สีส้ม สีส้มแดง สีแดง
สีม่วงแดง

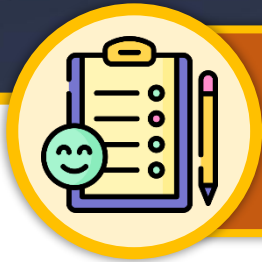
สีโทนร้อนในสิ่งแวดล้อม
อ่างเก็บน้ำ ภูกระติง จังหวัดเลย

สีโทนร้อนในงานศิลปะ

The Scream : เสียงกรีดร้อง

ศิลปิน เอ็ดเวิร์ด มุงค์ (Edvard Munch)

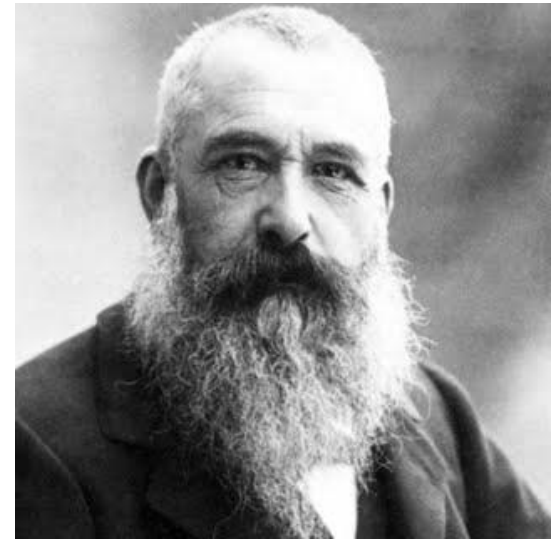
องค์ประกอบทัศนศิลป์

สีวรรณะเย็น (Cool Tone)

ได้แก่ สีที่ให้ความรู้สึกเย็น สงบ สบาย
เช่น สีเขียว เหลือง สีเขียว สีเขียวน้ำเงิน
สีน้ำเงิน สีม่วงน้ำเงิน สีม่วง

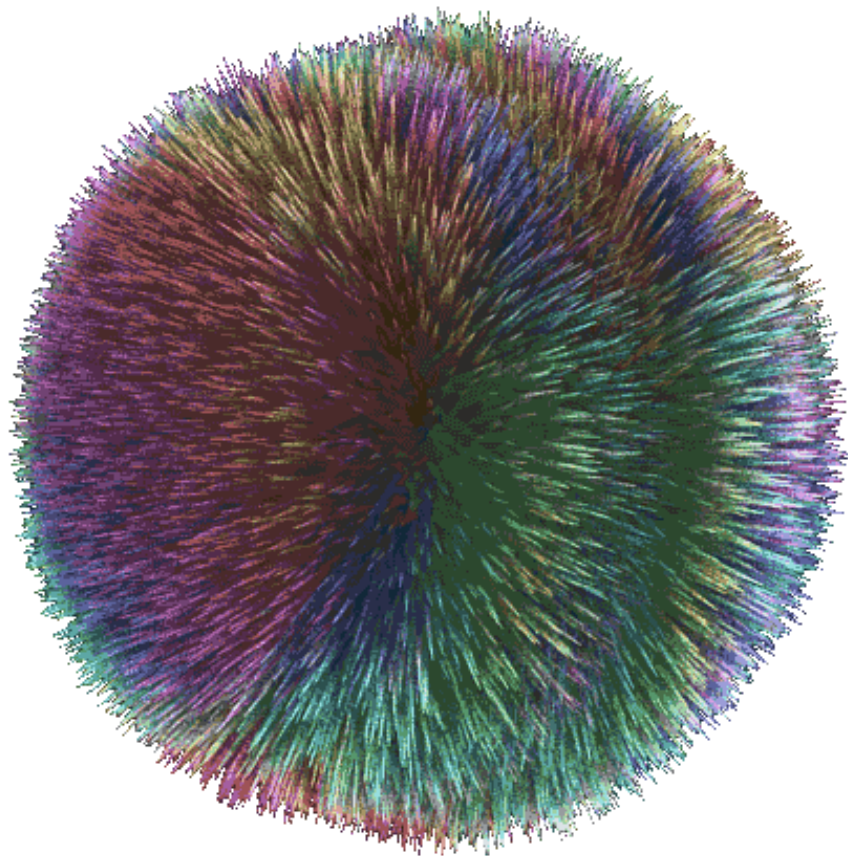
สีโทนเย็นในสิ่งแวดล้อม
ทุ่งแสลงหลวง จังหวัดเพชรบูรณ์

สีโทนเย็นในงานศิลปะ
Woman with a Parasol : ผู้หญิงกางร่ม
ศิลปิน โกลด มอแน (Claude Monet)

องค์ประกอบทัศนศิลป์

๒. ลักษณะผิว
(texture)

องค์ประกอบทัศนศิลป์

๖. ลักษณะผิว (texture)

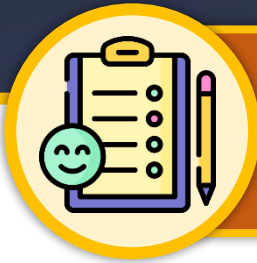
“พื้นผิวของวัตถุที่มองเห็น สัมผัสได้”

ลักษณะผิว คือ พื้นผิวของวัตถุที่มองเห็นและสัมผัสได้ให้ความรู้สึกต่ออารมณ์และจิตใจแตกต่างกัน
ลักษณะผิวในธรรมชาติยกตัวอย่างเช่น ผิวขรุขระของเปลือกไม้
ผิวละเอียดของเมล็ดทราย เป็นต้น

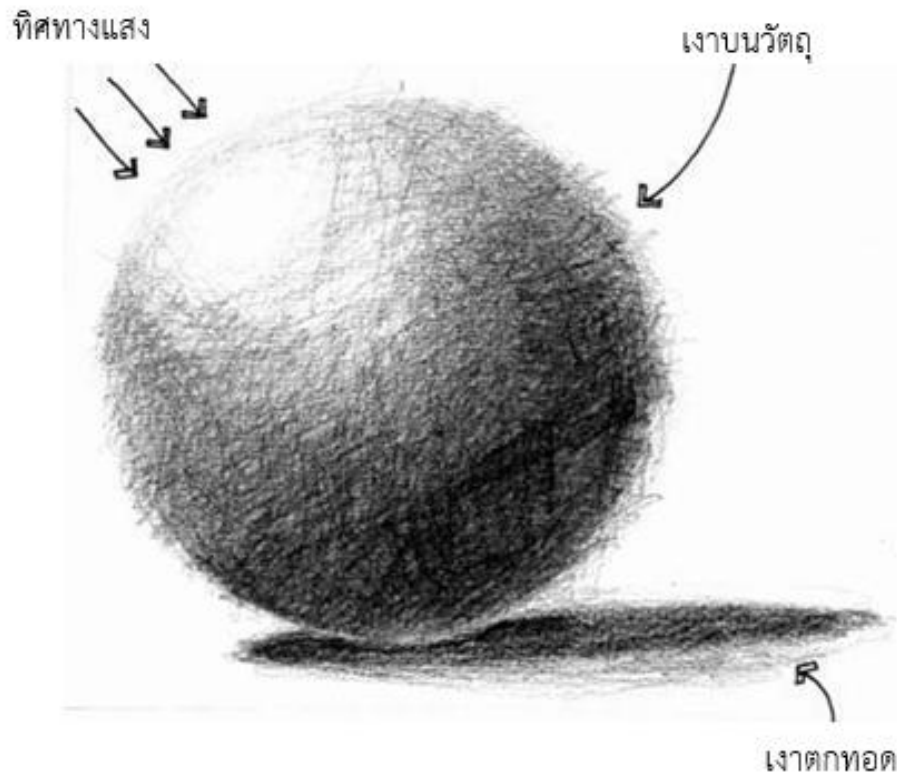

ลักษณะผิวในงานศิลปะ
ศิลปิน วิโชค มุกดามณี

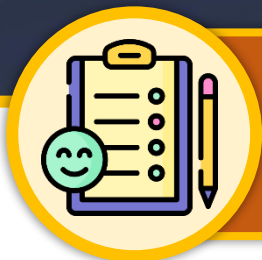

องค์ประกอบทัศนศิลป์

๗. ค่าน้ำหนักแสงเงา (Value/Light & Shade)

“สร้างมิติ ระยะลึกขึ้น”

องค์ประกอบทัศนศิลป์

๗. ค่าน้ำหนักแสงเงา (Value/Light & Shade)

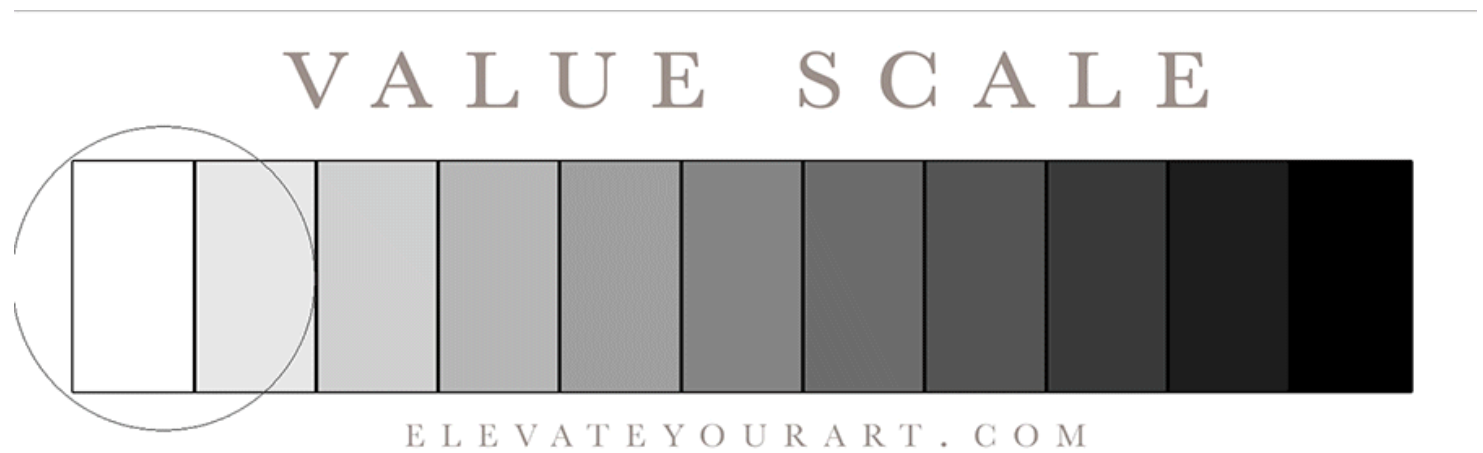
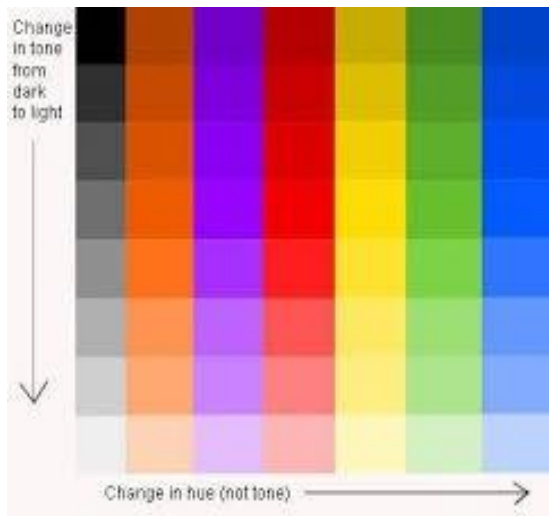
“สร้างมิติ ระยะลึกตื้น”

แสงเงา (light & shade) หมายถึง ลักษณะของแสงที่ส่องมากระทบวัตถุ ทำให้เกิดแสงสว่าง (Light) บริเวณที่แสงส่องมากระทบ ซึ่งบริเวณที่แสงส่อง มากที่สุด เรียกว่า แสงสว่างจัด (Highlight) และเกิดเงา (Shadow) บริเวณที่ไม่ได้รับแสง รวมทั้งเกิดเงาตกทอด (Cast shadow) ของวัตถุนั้นลงบนพื้นในทิศทางตรงกันข้ามกับแสง

องค์ประกอบทัศนศิลป์

ค่าน้ำหนัก (value) หมายถึง จำนวนความเข้ม ความอ่อนของสีต่าง ๆ และแสงเงาตามที่เราสามารถรับรู้ เมื่อเทียบกับน้ำหนักของสีขาวดำ ความอ่อนแก่ของแสงเงาทำให้เกิดมิติ เกิดระยะใกล้ไกล

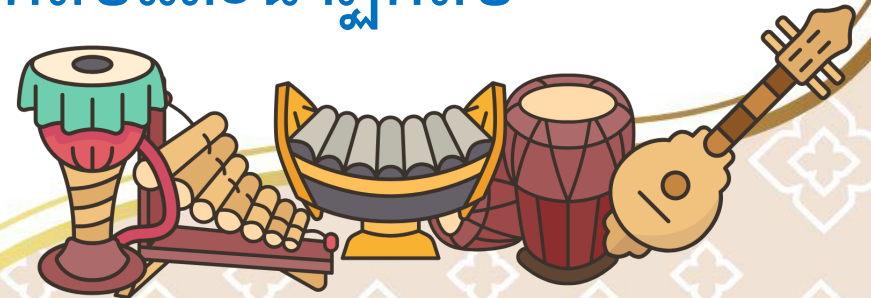
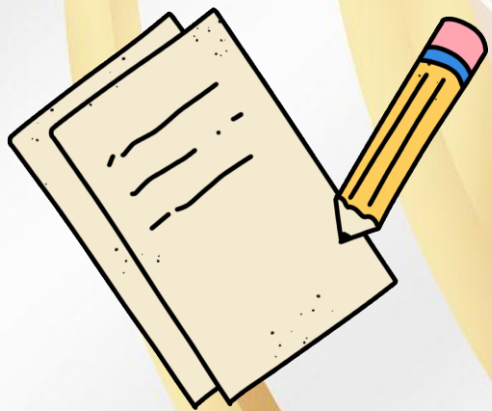
ศึกษาใบความรู้ที่ ๕

เรื่อง องค์ประกอบของงานทัศนศิลป์และงานนาฏศิลป์

สรุปลงในใบงานที่ ๖

เรื่อง แผนผังความคิดสรุปความรู้เกี่ยวกับ

องค์ประกอบของงานทัศนศิลป์และนาฏศิลป์

ใบความรู้ที่ ๕ เรื่อง องค์ประกอบของงานทัศนศิลป์และนาฏศิลป์
 หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง เล่นดนตรีอย่างสร้างสรรค์
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง เปรียบเทียบองค์ประกอบในงานดนตรีและงานศิลปะอื่น
 รายวิชา ศิลปะ (ดนตรี-นาฏศิลป์) รหัสวิชา ศ๒๓๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ศิลปะแต่ละแขนงทั้งดนตรี นาฏศิลป์ และทัศนศิลป์ มีองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน การวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบในงานศิลปะแขนงต่าง ๆ นักเรียนต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับองค์ประกอบในงานศิลปะแขนงต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหาสาระขององค์ประกอบเบื้องต้นในงานศิลปะแต่ละแขนงมีรายละเอียดดังนี้

๑. องค์ประกอบเบื้องต้นของนาฏศิลป์

นาฏศิลป์ไทยเป็นศิลปะการแสดงที่มีความงดงาม อ่อนช้อย และเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยที่อยู่คู่ชาติไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การแสดงนาฏศิลป์ไทยแต่ละประเภทที่มีความงดงามนั้นจะต้องมีองค์ประกอบนาฏศิลป์ที่ช่วยให้การแสดงมีความงดงามและสมบูรณ์ ดังนี้

๑.๑ การพ้อนรำหรือลีลาการใช้ท่ารำ คือ การแสดงนาฏศิลป์ไทยเป็นการแสดงที่มีการร่ายรำสวยงาม โดยการประดิษฐ์คิดค้นท่ารำต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบแบบแผน ให้เหมาะสมกับการแสดงเพื่อถ่ายทอดเรื่องราว และสื่อความหมายในการแสดง เช่น ระบำพรหมศาสตร์ เป็นการร่ายรำของเทวดา นางฟ้า ที่มีความหมายสวยงาม ดุมีความสุข

ภาพที่ ๑ ผู้แสดงนาฏศิลป์

ที่มา : <https://pantip.com/topic/38963833>

๑.๒ จังหวะในการแสดง การฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย จำเป็นต้องใช้จังหวะเป็น พื้นฐานในการฝึกหัด เพราะจังหวะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติและมีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน หากผู้เรียนมีทักษะทางการฟังจังหวะแล้วก็สามารถรำ ได้สวยงาม แต่ถ้าผู้เรียนไม่เข้าใจจังหวะ ก็จะทำให้รำไม่ถูกจังหวะหรือเรียกว่า "บอดจังหวะ" ทำให้การรำก็จะไม่สวยงามและถูกต้อง

๑.๓ ดนตรีประกอบการแสดง ในการเคลื่อนไหวท่าทางประกอบการแสดง จำเป็นต้องมีดนตรีประกอบการแสดง เพื่อเพิ่มรรถรสให้การแสดง และเพื่อให้ผู้รำตามจังหวะได้อย่างถูกต้อง

๑.๔ คำร้อง บทพากย์ บทเจรจา เป็นเนื้อเรื่องหรือเรื่องราวที่การแสดงในฉากนั้น ๆ ต้องการถ่ายทอด

"เสด็จทรงพระเมตตาพรา จารุญจาสดม อาพาโพรบรู ฉัตรชกรทรง คุมกับกับเวียนวง เลือนทั้งไพรพรา อีกสารถ์โลเิน กษัตริย์มณเฑาะลาญ"	พราแสงฉาย สิทธาชาด ก๊กกองคง เจียนยืนยืน
--	--

ภาพที่ ๒ ตัวอย่างบทพากย์รถ

ที่มา: <https://khonsite.wordpress.com/2016/04/17/>

๑.๕ การแต่งกาย แต่งหน้า การแต่งกายในการแสดงนาฏศิลป์สามารถบ่งบอกถึงยศ ฐานะ และบรรดาศักดิ์ของผู้แสดงละครนั้นๆ โดยเฉพาะ การแสดงโขน การแต่งกายจะเปรียบเสมือนแทนสีกายของตัวละคร เช่น เมื่อแสดงเป็นหนุมานจะต้องแต่งกายด้วยชุดสีขาว มีลายปักเป็นลาย ทักนิมวัตร สวมหัวขลุ่ยสีขาวปากอ้า เป็นต้น การแต่งหน้าเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้ผู้แสดงสวยงาม และอำพรางข้อบกพร่องของใบหน้าของผู้แสดงได้ นอกจากนี้ยังสามารถใช้วิธีการแต่งหน้าเพื่อบอกรับ บอกลักษณะเฉพาะของตัวละครได้ เช่น แต่งหน้าคนหนุ่มให้เป็นคนแก่แต่งหน้าให้ผู้แสดง เป็นตัวตลก เป็นต้น

ภาพที่ ๓ การแต่งกาย แต่งหน้าในการแสดงรำเกิดเทิดทูน

ที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=7RagnG9K6bw>

๑.๖ อุปกรณ์การแสดง การแสดงนาฏศิลป์บางชุดการแสดงอาจมีอุปกรณ์ประกอบการแสดง เพื่อให้การแสดงมีความสมบูรณ์สวยงามมากขึ้น ซึ่งการสร้างสรรค์อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงจะมีการออกแบบตกแต่งให้เหมาะสมกับชุดการแสดง เช่น การแสดงระบำตาริโกปัส มีการใช้พัดประกอบการแสดง ซึ่งมีการออกแบบพัดให้สวยงามเหมาะสมกับการแสดง

ภาพที่ ๔ อุปกรณ์การแสดงเต้นกำรำเคียว

ที่มา : <https://sites.google.com/site/thaiskitsfoursectors2018/kar-ete-nka-ra-kheiyw>

๒. องค์ประกอบของทัศนศิลป์

องค์ประกอบในงานทัศนศิลป์ หรือทัศนธาตุ (Visual Elements) ในทางทัศนศิลป์ คือ ส่วนประกอบของศิลปะที่ตามองเห็นได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่คุณเรียนศิลปะทุกคนต้องเรียนรู้เป็นพื้นฐาน เพื่อที่จะนำไปใช้ได้ให้เกิดประสิทธิภาพในสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ซึ่งประกอบไปด้วย จุด เส้น รูปร่าง รูปทรง น้ำหนักอ่อน-แก่ สี บริเวณว่าง และพื้นผิว ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๒.๑ จุด (Dot) หมายถึง ทัศนธาตุที่มีขนาดเล็กที่สุด เป็นรอยหรือแต้มที่มีลักษณะกลม ไม่มีความกว้างความยาวความหนาหรือความสูง และถือเป็นหนึ่งในทัศนธาตุพื้นฐาน ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของทัศนศิลป์

ภาพที่ ๕ ตัวอย่างองค์ประกอบเรื่องจุด

๒.๒ เส้น (Line) เส้นเป็นพื้นฐานสำคัญของศิลปะทุกแขนง เป็นการนำจุดหลาย ๆ จุดมาเรียงต่อกันไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งเป็นทางยาว โดยลักษณะของเส้นสามารถส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้ชมได้ ดังนี้

- เส้นนอน ให้ความรู้สึกกว้างขวาง เฝียบสงบ นิ่ง ราบเรียบ ผ่อนคลายสบายตา
- เส้นตั้ง ให้ความรู้สึกสูงส่ง่า มั่นคง แข็งแรง รุ่งเรือง
- เส้นเฉียง ให้ความรู้สึกไม่มั่นคง เคลื่อนไหว รวดเร็ว แปรปรวน
- เส้นโค้ง ให้ความรู้สึกอ่อนไหว สุภาพอ่อนโยน สบาย นุ่มนวล เขียววน
- เส้นโค้งกันหอย ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว การเคลื่อนไหว ขยายตัว มินง
- เส้นซิกแซกหรือเส้นฟันปลา ให้ความรู้สึกรุนแรง สับสนวุ่นวาย ตื่นเต้น และ การขัดแย้ง

เส้นประ ให้ความรู้สึกไม่ต่อเนื่อง ไม่มั่นคง ไม่แน่นอน

ภาพที่ ๖ ตัวอย่างองค์ประกอบเรื่องเส้น

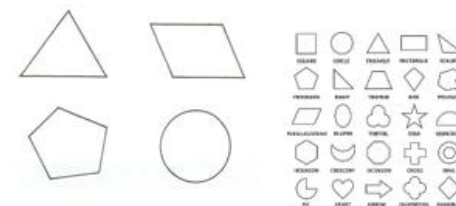
๒.๓ รูปร่าง (Shape) หมายถึง เส้นรอบนอกทางกายภาพของวัตถุ มีลักษณะเป็น ๒ มิติ มีทั้งความกว้างและความยาว โดยรูปร่างแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑.) รูปร่างธรรมชาติ (Natural Shape) หมายถึง รูปร่างที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น คน สัตว์ และพืช เป็นต้น

ภาพที่ ๗ ตัวอย่างรูปร่างธรรมชาติ

๒.) รูปร่างเรขาคณิต (Geometrical Shape) หมายถึง รูปร่างที่มีโครงสร้างแน่นอน เช่น รูปสามเหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยม และรูปวงกลม เป็นต้น

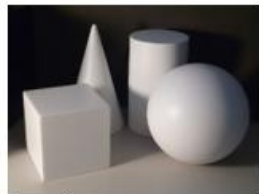
ภาพที่ ๘ รูปร่างเรขาคณิต

๓.) รูปร่างอิสระ (Free Shape) หมายถึง รูปร่างที่เป็นเสรี ไม่มีโครงสร้างที่แน่นอนของตัวเอง เป็นไปตามอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม เช่น รูปร่างของหยดน้ำ เมฆ และควัน เป็นต้น

ภาพที่ ๙ รูปร่างอิสระ

๒.๔ รูปทรง (Form) หมายถึง โครงสร้างที่มองเห็นได้เป็น 3 มิติ มีทั้งส่วนกว้าง ส่วนยาว ส่วนหนา หรือส่วนลึก ให้ความรู้สึกว่ามีมวล ปริมาตร และน้ำหนัก

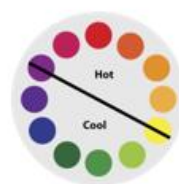
ภาพที่ ๑๐ ตัวอย่างองค์ประกอบรูปทรง

๒.๕ น้ำหนัก (Value) หมายถึง ความเข้ม ความอ่อนของแสงเงาตามที่เราสามารถรับรู้ได้ ทำให้ภาพเกิดมิติ น้ำหนักทำให้รูปทรงมี ปริมาตร และให้ระยะแก่ภาพ มีแสงและเงา(Light & Shade)

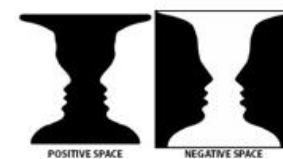
ภาพที่ ๑๑ ตัวอย่างองค์ประกอบน้ำหนัก

๒.๖ สี (Color) หมายถึง ลักษณะของแสงที่ปรากฏขึ้นแก่สายตาและมองเห็นได้ สีทำให้เกิดความรู้สึกแตกต่างมากมาย มีทั้งเข้ม อ่อน หนักและเบา ทำให้รู้สึกสดใสร่าเริง ตื่นเต้น ส่งผลต่ออารมณ์และความรู้สึกที่แตกต่างกันไปเมื่อกระทบกับสายตา

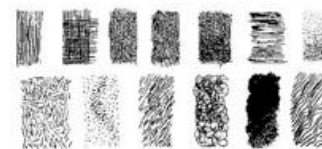
ภาพที่ ๑๒ ตัวอย่างองค์ประกอบสี

๒.๗ บริเวณว่าง (Space) หมายถึง พื้นที่ว่างที่อยู่บริเวณโดยรอบวัตถุในภาพ ทำให้ภาพเกิดจุดเด่น และดูไม่อึดอัดจนเกินไป

ภาพที่ ๑๓ ตัวอย่างองค์ประกอบบริเวณว่าง

๒.๘ พื้นผิว (Texture) หมายถึง พื้นผิวของวัตถุต่างๆ ที่ให้ความรู้สึกแตกต่างกัน เช่น ขรุขระ สลีน หยาบ เป็นต้น

ภาพที่ ๑๔ ตัวอย่างองค์ประกอบพื้นผิว

แม้ว่าองค์ประกอบศิลปะแต่ละแขนงจะมีความแตกต่างกันดังที่กล่าวข้างต้น แต่ก็สามารถนำองค์ประกอบเหล่านั้นมาบูรณาการสร้างงานศิลปะที่น่าสนใจได้ บนพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจและจินตนาการ

ตัวอย่าง

ใบงาน

ใบงานที่ ๒ เรื่อง แผนผังความคิดสรุปความรู้เกี่ยวกับ
องค์ประกอบของงานทัศนศิลป์และนาฏศิลป์

องค์ประกอบทัศนศิลป์
(ทัศนธาตุ)

องค์ประกอบ
นาฏศิลป์

จับสลาก

องค์ประกอบของดนตรี

และงานศิลปะอื่น

ใบงานที่ ๗ เรื่อง การเปรียบเทียบองค์ประกอบของงานดนตรีและงานศิลปะอื่น

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง เล่นดนตรีอย่างสร้างสรรค์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง เปรียบเทียบองค์ประกอบในงานดนตรีและงานศิลปะอื่น
รายวิชา ศิลปะ (ดนตรี-นาฏศิลป์) รหัสวิชา ศ๒๓๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบของดนตรีและงานศิลปะแขนงที่จับสลากได้ โดยเปรียบเทียบทั้งจุด
แตกต่างและจุดคล้ายหรือเหมือนกัน (การวิเคราะห์จุดเหมือนให้นักเรียนเชื่อมโยงความหมายหรือหน้าที่ขององค์ประกอบ
ต่าง ๆ ของงานดนตรีและงานศิลปะอื่น)

องค์ประกอบของดนตรี

องค์ประกอบของ.....

จุดคล้าย/เหมือนขององค์ประกอบ

บันทึกเพิ่มเติมจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ใบงานที่ ๗

การเปรียบเทียบองค์ประกอบ ของงานดนตรีและงานศิลปะอื่น

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

ใบงานที่ ๗ การเปรียบเทียบองค์ประกอบ ของงานดนตรีและงานศิลปะอื่น

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบของดนตรี
และงานศิลปะแขนงที่จับสลากได้ โดยเปรียบเทียบทั้งจุดแตกต่าง
และจุดคล้ายหรือเหมือนกัน (การวิเคราะห์จุดเหมือน
ให้นักเรียนเชื่อมโยงความหมายหรือหน้าที่ของ
องค์ประกอบต่าง ๆ ของงานดนตรีและงานศิลปะอื่น)

ใบงานที่ ๗ การเปรียบเทียบองค์ประกอบ ของงานดนตรีและงานศิลปะอื่น

องค์ประกอบ
ของดนตรี

จุดคล้าย/
เหมือนของ
องค์ประกอบ

องค์ประกอบ
ของ.....

บันทึกเพิ่มเติมจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ใบงานที่ ๗ เรื่อง การเปรียบเทียบองค์ประกอบของงานดนตรีและงานศิลปะอื่น
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง เล่นดนตรีอย่างสร้างสรรค์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง เปรียบเทียบองค์ประกอบในงานดนตรีและงานศิลปะอื่น
รายวิชา ศิลปะ (ดนตรี-นาฏศิลป์) รหัสวิชา ศ๒๓๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบของดนตรีและงานศิลปะแขนงที่จับสลากได้ โดยเปรียบเทียบทั้งจุด
แตกต่างและจุดคล้ายหรือเหมือนกัน (การวิเคราะห์จุดเหมือนให้นักเรียนเชื่อมโยงความหมายหรือหน้าที่ขององค์ประกอบ
ต่าง ๆ ของงานดนตรีและงานศิลปะอื่น)

องค์ประกอบของดนตรี

องค์ประกอบของ.....

จุดคล้าย/เหมือนขององค์ประกอบ

บันทึกเพิ่มเติมจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ใบงานที่ ๗

การเปรียบเทียบองค์ประกอบ ของงานดนตรีและงานศิลปะอื่น

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

สรุป

คำถาม

- องค์ประกอบของงานดนตรี มีอะไรบ้าง
- องค์ประกอบของงานทัศนศิลป์ มีอะไรบ้าง
- องค์ประกอบของงานนาฏศิลป์ มีอะไรบ้าง

สรุป

องค์ประกอบของงานดนตรี งานทัศนศิลป์และงานนาฏศิลป์
แม้ว่าจะมีความสอดคล้องและแตกต่างกัน แต่เราสามารถ
ใช้ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ในการนำองค์ประกอบของงาน
ศิลปะแขนงต่าง ๆ มาบูรณาการหรือนำมาผสมผสานเป็นผลงาน
ศิลปะที่สมบูรณ์ได้ เช่น การแสดงโขนหรือการแสดงละครเวที

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง ความรู้พื้นฐาน ในการจัดการแสดงดนตรี

ดาวน์โหลดเอกสารเพิ่มเติมได้ที่ www.dltv.ac.th
รายวิชา ศิลปะ (ดนตรี-นาฏศิลป์) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

สิ่งที่ต้องเตรียม

๑. ใบความรู้ที่ ๖ เรื่อง ความรู้พื้นฐานในการจัดการแสดงดนตรี
๒. ใบงานที่ ๘ เรื่อง แผนผังความคิดสรุปความรู้เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานในการจัดการแสดงดนตรี

ดาวน์โหลดเอกสารเพิ่มเติมได้ที่ www.dltv.ac.th
รายวิชา ศิลปะ (ดนตรี-นาฏศิลป์) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

